
DE WESTVLAAMSE PERS IN 1848

DE Vlaamse provinciën kenden in de jaren 1845 en volgende veel werkloosheid en armoede ; de oude lijnwaadnijverheid van de Vlaanders kwijnde, onherroepelijk aangetast door het snel opkomend machinisme. Aardappelplaag en mislukte oogsten hadden een ware hongersnood bij de geringe volksklasse voor gevolg. (1)

De Franse Februari-Revolutie (1848) noopte de Regering een reeks crisismaatregelen te nemen. Het land bleef echter kalm. Alleen het toezicht van de politie werd verscherpt,

De Regering wilde ingelicht zijn over de pers. Daarom vroeg Rogier, Minister van Binnenlandse Zaken, op 9 Maart aan de gouverneur van West-Vlaanderen, een confidentieel overzicht van de pers in zijn provincie, alsook inlichtingen over de geest en de invloed van de plaatselijke bladen. Maar Rogier voegde er aan toe : « Qu'il ne peut entrer dans les intentions du gouvernement d'entraver, en quoi que ce soit, la manifestation libre et régulière des opinions, qui, du reste, se trouve garantie par la Constitution. »

Volgens het verslag van de gouverneur, in dato 25 Maart 1848, verschenen er op dit ogenbik in West-Vlaanderen 21 bladen, waaronder acht franstalige.

Te Brugge had men « L'Impartial de Bruges », « Le Journal de Bruges » en « Le Nouvelliste », die ieder zesmaal in de week uitkwamen. Daarnevens nog « De Gazette van Brugge », « De Standaert van Vlaanderen » en « De Hoop van Brugge », die driemaal in de week verschenen, en eindelijk « De Nijverheid », die tweemaal in de week uitkwam.

Kortrijk telde vier bladen : « L'Echo » en « La Chronique », die driemaal in de week verschenen, terwijl

1) G. Jacquemyns. Histoire de la Crise économique des Flandres (1845-1850). Brussel, 1929. (Mém. Acad.)

« Het Dagblad van Kortrijk » tweemaal, en « Het Nieuwsblad » éénmaal in de week uitkwamen.

Ieper bezat enkel twee franstalige weekbladen : « Le Progrès » en « Le Propagateur ». Veurne had twee weekbladen : « Het Advertentieblad » en « De Veurenaer ». Diksmuide had er ook twee : « Het Weekblad » en « Het Boterkuipje ». Te Oostende verscheen alleen « La Feuille d'Annonces » dat driemaal in de week uitkwam. Tielt had één weekblad « De Thieltenaer », Torhout het wekelijkse « Thourouts Blad » en Nieuwpoort het weekblad « De Bode ».

Over deze bladen vinden wij nadere inlichtingen in de brieven door de burgemeesters aan de gouverneur gestuurd naar aanleiding van dit enkwest.

BRUGGE

Volgens de burgemeester van Brugge (18 Maart) waren « L'Impartial » en « Le Journal de Bruges » liberale bladen. Het eerste blad had « des opinions plus avancées » dan het tweede. Alhoewel beide nu en dan « un peu hasardés » waren in het nieuws dat ze gaven, alsook in het voorstaan van bepaalde « principes ». De strekking van beide bladen mocht men aanzien als « conservateur ».

« Le Nouvelliste » was een katholiek blad, dat tot voor enkele dagen gedurig het liberaal ministerie had aangevallen. Maar sedert de gebeurtenissen van 24 Februari te Parijs, was het blad regeringsgezind « dans l'intérêt du maintien de notre jeune nationalité ». Nu predikte het voortdurend « l'union et le dévouement à la patrie ».

Deze drie franstalige bladen hadden een zekere invloed op hun lezers, maar deze invloed was niet groot genoeg « pour égarer l'opinion publique qui est calme et qui apprécie sans passion les évènements qui se passent autour de nous ».

« De Gazette van Brugge » was gematigd liberaal en de « Standaert van Vlaenderen » was een ontubbeling (double) van « Le Nouvelliste ». Beide bladen waren opgesteld « d'une manière convenable ».

« De Nijverheid » was geen politiek blad. Het hield zich slechts bezig met landbouw en nijverheid, en had niet veel abonneenten.

« De Hoop van Brugge » werd opgesteld door de « ex-abbé » Beeckman. Dit blad was berucht om zijn geweldige

aanvallen tegen zekere ambtenaren en tegen de geestelijkheid. Het werd verspreid in de kleine herbergen en vooral gelezen door werklieden. Het zou kunnen veel kwaad berokkenen.

KORTRIJK.

De burgemeester van Kortrijk schreef op 15 Maart dat in zijn stad twee bladen juist opgehouden hadden te verschijnen bij gebrek aan geldmiddelen, namelijk « L'Abeille » en « De Hoop van België ». « Tous les deux étaient rédigés dans un style et un esprit de pamphlet ». Er verschenen nog vier bladen te Kortrijk : « L'Echo » écrit dans un style modéré et lu par les gens bienpensants », en « La Chronique » die onophoudelijk de overheid aanviel en juist daarom gretig gelezen werd.

De twee vlaamstalige bladen : « Het Dagblad van Kortryk » en « Het Nieuwsblad » waren zonder kleur en hadden weinig invloed.

LEPER.

De twee bladen die te leper verschenen waren nationaalgezind, eerbiedigden de Grondwet, « et tendent à encourager le maintien du bon ordre et le respect de la propriété ». Alleen de katholieke « Propagateur » oefende tot voor een tweetal weken een voortdurende kritiek uit op de regering. Sedert de omwenteling te Parijs werd geen kritiek meer uitgeoefend en werd de Minister van Binnenlandse Zaken Rogier, die het hoofd was van de regering, door het blad begroet als de redder van het vaderland. De burgemeester hoopte dat het blad nu de Regering niet meer zou aanvallen (15 Maart).

VEURNE. DIKSMUIDE. OOSTENDE.

Te Veurne verschenen twee weekbladen, waarvan het ene reeds 20 jaar en het andere reeds 15 jaar bestond. Ze hadden zich nooit met politiek ingelaten (14 Maart).

Ook Diksmuide bezat twee weekbladen. Het « Weekblad », gesticht in 1845, was gematigd liberaal. Vroeger was het tegen de Regering zolang een katholiek ministerie aan het bewind was. Het blad was ook geweldig uitgevallen tegen zekere geestelijken die hun macht en invloed hadden misbruikt ten tijde van de verkiezingen. De oplage van het blad beliep 275 exemplaren, en de abonnementsprijs was 7 fr. per jaar.

Om het liberaal blad te bestrijden had de geestelijkheid in 1846 een eigen weekblad « Het Boterkuipje » gesticht, dat gedrukt werd te Brugge, in de drukkerij van « De Standaert van Vlaenderen », en een gedeeltelijke afdruk was van dit blad. Het « Boterkuipje » was vroeger geweldig te keer gegaan tegen het liberaal ministerie, vooral tegen de Minister van Binnenlandse Zaken, die het had aangevallen « de la façon la plus déloyale ». Sedert de gebeurtenissen te Parijs bleven de aanvallen achterwege. Het blad werd gedrukt op 250 exemplaren tegen 5 fr. per jaar, maar een groot aantal nummers werd kosteloos uitgedeeld (14 Maart).

Het enige blad dat te Oostende verscheen, « La Feuille d'Annonces », was in een zeer gematigde geest opgesteld (13 Maart).

TIELT.

Te Tielt verscheen slechts één enkel weekblad « De Thieltenaer », uitgegeven door Deny, die van Brugge gekomen was. Het blad trad op als verdediger van de oude lijnwaadhuisnijverheid. Het was voorstander van uitvoerrechten op het vlas en van een tolonie met Frankrijk, en was tevens een warme verdediger van onze onafhankelijkheid.

De streek van Tielt had geweldig te lijden onder de crisis van de lijnwaadnijverheid. Vandaar deze aandrang om een tolonie te sluiten met Frankrijk, ten einde uitvoermogelijkheden te bezorgen aan de kwijnende huisnijverheid.

De burgemeester schreef nog over de toestand van zijn stad: « Le petit commerce gagne peu, la classe ouvrière souffre du défaut d'ouvrage, le sort de nos nombreux pauvres est un peu amélioré par les subsides des communes et les dons du Gouvernement et des particuliers » (14 Maart).

TORHOUT. NIEUWPOORT.

Te Torhout werd door Delplace wekelijks « Het Thourouts Blad » uitgegeven. Het had geen politieke kleur (12 Maart).

In het bundel was geen brief voorhanden van de burgemeester van Nieuwpoort, maar volgens het verslag van de gouverneur aan de Minister, was het daar verschijnende weekblad « De Bode » opgesteld in zeer gematigde zin en bemoeide het zich niet met politiek.

De Regering verloor de pers niet uit het oog, want in een brief van de Minister van Binnenlandse Zaken, in dato 27 Juni 1843, over « l'esprit public » in West-

Vlaanderen, voegde Minister Rogier eraan toe : « L'abolition du droit du timbre doit donner aux écrits périodiques une extension nouvelle. L'esprit qui anime les divers organes de la presse et les principes qui président à leur rédaction doivent être particulièrement signalés ».

De wet van 25 Mei 1848, die het verplichte zegelrecht afschafte op dagbladen en tijdschriften, verminderde de kostprijs van deze laatste en bracht ze in het bereik van de mindere standen.

Op 1 Juli antwoordde de gouverneur op de brief van de Minister. Sedert het verslag van 25 Maart 1848, was de gewezen priester Beeckman uit de redactie van « De Hoop van Brugge » getreden ; hij had een nieuw blad gesticht « Het Brugsche Vrye », dat dezelfde gebreken had als vroeger « De Hoop van Brugge ». Het blad « Le Nouvelliste » verscheen niet meer en was vervangen door een nieuw katholiek blad « La Patrie », dat zeer gematigd werd opgesteld, « ses principes sont monarchiques constitutionnels ». (1)

JOS. DE SMET

SINT ANTONIUS « MET DEN ZWIJNE » TE INGGOOIGEM

De heilige abt is hier patroon van kerk en parochie, en goede geesten — de mannen van Yvegem Sportief — hebben dit jaar een stoot gegeven om de devotie van vroeger op te beuren. Op de vooravond werd onder klokkengelui een varkentje geslacht dat op de ommegang zelf (Donderdag 17 Januari) op een offerandeschotel in 't koor stond gedurende de druk bijgewoonde dienst. Na de mis werd het varkentje, samen met andere offergiften, vóór de kerkdeur openbaar verkocht. Daarop volgde « In Sint Antonius » een gezellige zwijntjeskermis.

L.

1) Archief van de Provincie West-Vlaanderen. Eerste Afdeling. Pak nr. 143. — Van al deze bladen bestaat alleen nog « Le Journal de Bruges » gesticht in 1837, dat tegenwoordig nog tweemaal per week verschijnt. « La Patrie », gesticht in 1843, is blijven verschijnen tot in Mei 1940.